



**Norsk Folkehjelp**

Fagbevegelsens solidaritetsorganisasjon



**Bolivia**  
**LO Stat**

Statusrapport 2019

# TUSEN TAKK FOR SOLIDARITETS-SAMARBEIDET

Norsk Folkehjelps slagord er *Solidaritet i praksis*. Å ha en samarbeidspartner som LO Stat, som bygger på de samme verdiene som oss, er viktig for å kunne nå de målene vi setter oss. Vi er stolt av og setter stor pris på det langsiktige samarbeidet med LO Stat.

Gjennom samarbeidsavtalen (2019–2020) bidrar dere til vårt Norad-støttede utviklingsarbeid i Bolivia. I samarbeidet legger vi særlig vekt på rettighetsarbeid for urfolk, småbønder og kvinner. For tiden preges Bolivia av stor usikkerhet og kaos. President Evo Morales gikk av søndag 10. november etter at hærsjefen hadde gjort det klart at han ikke lenger hadde deres støtte. Morales hadde samme dag utlyst nyvalg, som følge av rapporten fra Organisasjonen av amerikanske stater (OAS) om uregelmessigheter ved presidentvalget 20. oktober. I øyeblikket er det uklart hvem som styrer Bolivia.

I dagene etter valget har våre samarbeidspartnere blitt utsatt for angrep fra bevæpnede gjenger som støtter opposisjonen. Kontorene til urfolks- og bondeorganisasjonene rundt omkring i landet blir angrepet, plyndret og brent. Lokale ledere og folkevalgte blir truet til å si fra seg sine verv. Vi er bekymret for våre partners sikkerhet og opptatt av at de fortsatt skal påvirke politikken i riktig retning. Uavhengig av utfallet av den ustabile situasjonen vil Norsk Folkehjelp fortsette å støtte våre partnerorganisasjoner i kampen for en mer rettferdig fordeling av makt og ressurser.

LO Stats samarbeid med Norsk Folkehjelp omfatter også vårt nasjonale engasjement. Alle fylkesutvalgene har deltatt på livreddende førstehjelpskurs, og bidratt til den nasjonale dugnaden som har som mål at flere skal kunne grunnleggende førstehjelp. I tillegg har dere både støttet og profilert samarbeidet vårt gjennom en gave til landsmøtet tidligere i år. Vi takker LO Stat for solidariteten og engasjementet, og ser fram til videre samarbeid.



Henriette Killi Westhrin  
generalsekretær, Norsk Folkehjelp



**Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, sanitet og redningstjeneste, humanitær mine- og eksplosivrydding og flyktning- og integreringsarbeid. Norsk Folkehjelp har rundt 13 200 medlemmer i Norge, og 2300 ansatte i 40 land.**

## NORSK FOLKEHJELP I BOLIVIA

Rundt årtusenskiftet opplevde de sosiale bevegelsene i Bolivia, særlig urfolks- og bondebevegelsen, en formidabel vekst. Ved hjelp av massemobiliseringer, marsjer og veiblokader krevde de nasjonal kontroll over naturressursene og en ny og rettferdig økonomisk politikk.

I 2005 fikk landet sin første valgte president med urfolksbakgrunn – Evo Morales fra partiet MAS (Bevegelsen for sosialisme). Siden er det gjennomført flere reformer; BNP er i dag fire ganger høyere enn det var før Morales, og fattigdommen er halvert fra 60 til 34 prosent. Ekstrem fattigdom har falt fra 38 til 15 prosent.

Urfolks- og bondebevegelsen har vært en avgjørende pådriver for disse endringene.

De har mobilisert for selvråderett og mot multinasjonale selskapers plyndringer av naturressurser, og mot diskriminering og urettferdighet.

Norsk Folkehjelp jobbet i Bolivia i perioden 1983–93, og startet opp igjen i 2005. Samarbeidet er knyttet til organisasjonsutvikling, med særlig vekt på lederutvikling og politisk skoloring. Mange ledere i den sosiale bevegelsen har gått inn i lokal, regional og nasjonal politikk og forvaltning.

Vi støtter også programmer om urfolks historie og organisering, menneskerettigheter, kontroll over naturressursene og kvinners deltakelse i organisasjons- og samfunnsliv. Norsk Folkehjelp samarbeider også med partnere som utvikler alternative medier.

Selv om Bolivia er et av få latinamerikanske land der ulikheten er redusert de siste årene, er det fortsatt store forskjeller. Derfor er det viktig at stadig flere organisasjoner for urfolk, småbønder og kvinner er med på å bidra til landets framtid og styrke lokaldemokratiet for de mest sårbare gruppene.

Dette er noe Norsk Folkehjelp har støttet lenge, og vi vil fortsette å stå sammen med organisasjonene i Bolivia i kampen for mer rettferdig fordeling av makt og ressurser lokalt.

**Utgitt av:** Norsk Folkehjelp  
**Layout og tilrettelegging:** Kirsti Knudsen  
**Foto:** Norsk Folkehjelp | **Trykk:** LO Media



Gjennom den store urfolksbevegelsen i Bolivia står kvinnene sterkt. LO Stat støtter opplæring av lokalbefolkningen i temaer som urbefolkningens historie og tradisjoner, politikk og organisering (illustrasjonsfoto).

## KVINNEN SOM FIKK DRØMMEN SIN OPPFYLT

Den bolivianske urfolkskvinnen Sandra Cossio har opplevd undertrykkelse i dobbel forstand. Mot alle odds klarte hun å utdanne seg til radiojournalist.

Urbefolkningen i Bolivia har opplevd grov diskriminering i samfunnet, og hadde nesten ingen rettigheter før urfolkrepresentanten Evo Morales ble valgt til president i 2005. Forholdene har blitt betraktelig bedre i løpet av årene med Morales. Blant annet fikk landet en ny grunnlov i 2009 som befester urbefolkningens rettigheter. Etter høstens valg og presidentens avgang i november er situasjonen ustabil.

De bolivianske urfolkskvinnene ble i tillegg utsatt for kjønnsdiskriminering og seksualisert vold, og Sandra var intet unntak. Som 13-åring ble hun voldtatt og deretter tvunget til å gifte seg med den 18 år gamle voldtektsmannen. Det ble starten på et voldsmareritt for Sandra, som skulle vare langt opp i voksen alder.

Sandra drømte om å jobbe med kommunikasjon, men mannen hennes ville ikke at hun skulle utdanne seg til radiojournalist. Kvinner hadde ikke greie på teknikk, mente han. Han hadde kjøpt inn en pc som han og sønnene kunne bruke, men det var strengt forbudt for Sandra og døtrene å røre den.

### GIKK SINE EGNE VEIER

Sandra trosset mannen og deltok i voksenopplæring gjennom kvinneorganisasjonen Bartolina Sisa. Hun ble oppmuntret av de andre kvinnene som så at hun hadde mye å bidra med.

En kveld, da hun kom hjem fra opplæring, satt mannen og ventet på henne. Han var full, og skadet henne så alvorlig at det tok henne ett år å bli helt frisk igjen. Det var dråpen som fikk begeret til å flyte over for barna til Sandra, som nå var i tenårene. De tvang faren til å flytte ut og nå var hun endelig fri.

24 kvinner og menn begynte samtidig med Sandra på voksenopplæringen. To år senere var det bare tre som fullførte. Sandra var en av dem. I mange år har hun nå jobbet som radiojournalist, lenge på frivillig basis, uten lønn. Hun vasket tøy for folk på si for å livnære seg. Ikke før de fikk støtte fra Norsk Folkehjelp, kunne Bartolina Sisa begynne å lønne journalistene sine, deriblant Sandra.

### RADIO FOR URFOLK? UHØRT!

Bolivia har 37 offisielle språk. For å kunne delta og få innflytelse i samfunnet er tilgang til informasjon på eget språk viktig. Men for mange urfolk i verden er dette langt fra virkeligheten.

Valentin Colgue (65) har jobbet med radiosendinger i Bolivia i snart 50 år. Lenge laget han reportasjer for kommersielle og religiøse radiostasjoner, men drømmen hans var å lage radio med et helt annet innhold.

– Jeg ville lage programmer på vårt språk – aymara – og utformet et forslag som jeg presenterte for små og store radiostasjoner. Men ingen var interessert. «Hvorfor skal en indianer ha et eget radioprogram?», sa de. «Han er praktisk talt et dyr.»

Valentin Colgue fikk ikke gjennomslag før Evo Morales ble valgt til president. Da fikk han myndighetenes tillatelse til å lage egen lokalradio, med hjelp fra CEFREC og Norsk Folkehjelp.

– Programmets innhold har ikke endret seg så mye siden jeg begynte, forteller han, – men nå har jeg større kompetanse, så da blir også programmene bedre. Vi tar opp temaer som er viktig for oss, vi spiller vår musikk og underviser i våre tradisjoner.

# VÅRE SAMARBEIDSPARTNERE

Norsk Folkehjelps overordnede mål i Bolivia er å bidra til å styrke sine samarbeidspartnere slik at de kan fortsette å påvirke demokratiprosessene i landet.

LO Stat støtter hele vårt landprogram, som i stor grad har fokus på småbønder, urfolk og kvinner. Norsk Folkehjelp samarbeider med tre hovedorganisasjoner og deres mange tilknyttede medlemsorganisasjoner. Disse tre inngår i samarbeidsavtalen med LO Stat:

**CSUTSB** (Den nasjonale bonde- og urfolksorganisasjonen) ble etablert i 1979, og er til stede i alle landets provinser. De arbeider for å styrke folkelige organisasjoner og deres innflytelse i utarbeidelse av lover og nasjonal utviklingspolitikk. Forvaltning av naturressurser som gass, jord og vann, urfolksrettigheter og styrking av demokratisk utvikling står sentralt. CSUTSB har støttet president Evo Morales og hans regjering. Norsk Folkehjelp har samarbeidet med CSUTSB siden 2005.

**Bartolina Sisa** (FDMCOIC-BS) er den nasjonale organisasjonen for bondekvinner. De arbeider for å organisere bondekvinner og styrke deres rettigheter. De jobber med ledertrening, politisk skoleing og informasjonsvirksomhet for å styrke kvinners innflytelse i samfunnet og for å stanse vold mot kvinner. Organisasjonen er representert i blant annet nasjonalforsamlingen, og er også del av CSUTSB. Norsk Folkehjelp har samarbeidet med Bartolina Sisa siden 2005.

**CEFREC** (Organisasjonen for film- og videoopplæring) driver teknisk trening av urfolk slik at de skal kunne produsere og distribuere film som fremmer deres rettigheter og posisjon i Bolivia. Norsk Folkehjelp har samarbeidet med CEFREC siden 2014.

## BESTILL ET ENGASJERENDE FOREDRAG

Norsk Folkehjelp stiller gjerne opp på deres møter og samlinger for å fortelle om vårt arbeid og spesielt om Bolivia.



## FAKTA OM BOLIVIA

Offisielt navn: **Estado Plurinacional de Bolivia**

Hovedstad: **Sucre/La Paz**

Flateinnhold: **1 098 581 km<sup>2</sup> (Norge: 385 000 km<sup>2</sup>)**

Folketall: **11 306 341**

Språk: **Spansk, quechua og aymara**

Religion: **Romersk-katolske (77 %), evangelister, protestanter**

Gjennomsnittsalder: **24 år (Norge: 39 år)**

Forventet levealder: **70 år (Norge: 82 år)**

BNP pr. innbygger: **7600 USD (Norge: 72 100 USD)**



## GI DITT BIDRAG

Vi håper LO Stats utvidede organisasjon vil støtte opp om samarbeidsavtalen og bidra økonomisk til arbeidet i Bolivia. Bruk kontonummer 9001 08 76000 og merk med «Bolivia».

## FÅ INFORMASJON

For spørsmål og informasjon, kontakt: Egil André Aas i LO Stat, tlf.: 928 40 455, e-post: EgilAndre.Aas@lostat.no eller Are Stranden i Norsk Folkehjelp, tlf.: 911 33 226, e-post: arest@npaid.org

## FØLG OSS

facebook.com/folkehjelp  
twitter.com/norskfolkehjelp  
Norsk Folkehjelp  
PB 8844 Youngstorget  
0028 OSLO. Tlf. 22 03 77 00  
www.folkehjelp.no